

РОЛЬ СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Н.Глевацька, канд. екон. наук, доцент
Центральноукраїнський національний технічний університет

В умовах глобалізації та зміни економічних реалій роль публічного управління стає дедалі важливішою для забезпечення стабільності і розвитку держав. Вивчення зв'язку між суспільно-економічними теоріями та публічним управлінням необхідне для розуміння того, як економічні і політичні теорії впливають на процеси управлінських рішень, які безпосередньо формують економічну і соціальну політику держав. Оскільки сучасні управлінці стикаються з новими викликами, зокрема економічною нестабільністю, кризами та глобальними змінами, важливо досліджувати, як наукові теорії можуть допомогти в управлінні в таких умовах.

Метою дослідження є визначити вплив основних суспільно-економічних теорій на процеси публічного управління, а також показати, як економічні підходи впливають на політичні стратегії і прийняття управлінських рішень у різних країнах.

Структура публічної адміністрації і взаємодія з громадянами безпосередньо залежать від економічних теорій. В умовах класичного лібералізму структура управлінських органів є більш компактною і орієнтованою на забезпечення мінімальних функцій держави. У марксистських і кейнсіанських системах публічна адміністрація зазвичай має більш централізовану структуру, з акцентом на державне планування, розподіл ресурсів і соціальні послуги.

Суспільно-економічні теорії визначають підходи до організації публічного управління, впливаючи на формування моделей управлінських систем, що функціонують в різних економічних і соціальних контекстах. Бюрократична модель публічного управління, яка ґрунтується на класичних економічних теоріях, передбачає централізовану систему управління з чіткою ієрархією та детальним плануванням [1]. Така модель зосереджується на чітко визначених процедурах, нормативних актах та контролі за виконанням розпоряджень, що забезпечує стабільність, але іноді за рахунок гнучкості в адаптації до швидких змін. Натомість нова публічна адміністрація, яку підтримують ідеї неолібералізму, акцентує увагу на ефективності управління, зменшенні державного апарату та орієнтації на ринкові механізми [2; 3]. Ця модель сприяє дерегуляції, приватизації державних підприємств та зменшенню державних витрат, прагнучи підвищити продуктивність і конкурентоспроможність національної економіки. У свою чергу, адаптивне управління, яке випливає з кейнсіанських ідей, пропонує більш активну роль держави у стабілізації економіки, особливо в умовах кризи [4]. Це вимагає значних державних витрат на соціальні програми, інвестиції в інфраструктуру та підтримку попиту через фінансові стимули.

Економічні теорії також безпосередньо впливають на політичні рішення щодо розподілу ресурсів, податкової політики та соціальних програм. Наприклад, кейнсіанські підходи передбачають активну участь держави в економічному житті через зростання соціальних витрат і фінансування інфраструктурних проєктів, що сприяє стабільності в часи економічного спаду. В умовах глобалізації та економічних криз економічні теорії визначають стратегії для управлінських рішень, спрямованих на збереження економічної стабільності. Водночас, ці теорії визначають, якими мають бути політичні кроки в умовах воєнних конфліктів чи постконфліктного відновлення, зокрема щодо розподілу ресурсів, використання міжнародної допомоги та залучення приватних інвестицій для відновлення економіки. Економічні підходи та політичні рішення взаємодіють у формуванні довгострокових стратегій розвитку, що орієнтовані на стабільність, адаптацію до нових умов та соціальну згуртованість у суспільстві.

Застосування економічних теорій у публічному управлінні стикається з низкою викликів, пов'язаних із необхідністю адаптації теоретичних підходів до реальних умов і практики. Однією

з головних проблем є складність реалізації теорій у практиці публічного управління, де часто виникають протиріччя між ідеальними економічними моделями та реальними соціально-економічними обставинами. Окрім того, багато економічних теорій стикаються з труднощами у забезпеченні балансу між економічною ефективністю і соціальною справедливістю, що є особливо важливим у розподілі державних ресурсів і забезпеченні доступу до основних соціальних послуг для всіх верств населення.

Ще однією важливою проблемою є адаптація економічних теорій до нових реалій, таких як цифровізація економіки та зміна клімату. Цифровізація та розвиток технологій вимагають переосмислення традиційних підходів до управління економічними процесами, зокрема в контексті державного регулювання цифрових платформ, захисту персональних даних та забезпечення кібербезпеки. Зміна клімату ставить нові вимоги до стратегічного управління природними ресурсами, що передбачає необхідність змінити підходи до використання екологічних теорій у публічному управлінні, зокрема для підтримки сталого розвитку та забезпечення екологічної безпеки.

Перспективи розвитку публічного управління в контексті сучасних економічних теорій обумовлені необхідністю реформування управлінських підходів з урахуванням нових соціально-економічних і технологічних викликів. Прогнози щодо розвитку публічного управління свідчать про зростаюче значення адаптивних і гнучких моделей управління, здатних швидко реагувати на зміни в економічному середовищі. Сучасні економічні теорії, зокрема поведінкова економіка і теорія соціального вибору, стають важливими для формування майбутніх стратегій публічного управління. Поведінкова економіка дозволяє краще розуміти психологічні аспекти прийняття рішень в управлінських структурах, тоді як теорія соціального вибору допомагає враховувати інтереси різних соціальних груп при формуванні політик, що сприяють більш справедливому розподілу ресурсів.

Основні результати дослідження показують, що суспільно-економічні теорії відіграють важливу роль у формуванні сучасного публічного управління, адже вони визначають підходи до розподілу ресурсів, соціальної політики та управлінських практик. Однак для ефективного застосування цих теорій в реальному управлінському процесі важливо враховувати поточні виклики, зокрема глобалізацію, цифровізацію, зміни клімату та соціальні нерівності. Рекомендації для реформування публічної адміністрації передбачають необхідність розвитку більш адаптивних моделей управління, що здатні враховувати нові економічні реалії та потреби суспільства, зокрема через використання сучасних економічних теорій для формування справедливої та ефективної публічної політики.

Список літератури

1. Smith, A. (1776). The Wealth of Nations. URL:<https://www.econlib.org/library/Smith/smWN.html>. (дата звернення 01.03.2025).
2. Economics and the Ordinary Person: Re-reading Adam Smith By Sam Fleischacker. URL:<https://www.econlib.org/library/Columns/y2004/FleischackerSmith.html>0 . (дата звернення 01.03.2025).
3. Hayek, F.A. (1944). The Road to Serfdom. URL:https://ctheory.siteshost.iu.edu/img/Hayek_The_Road_to_Serfdom.pdf. (дата звернення 01.03.2025).
4. Keynes, J.M. (1936). The General Theory of Employment, Interest, and Money. URL:https://www.files.ethz.ch/isn/125515/1366_KeynesTheoryofEmployment.pdf. (дата звернення 01.03.2025).